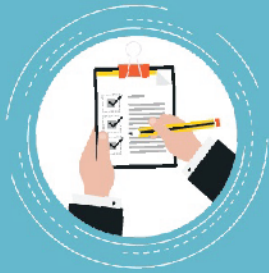

พ.ร.บ.จัดซื้อจัดจ้าง
พ.ศ.2560

มาดูกันว่า...

มีอะไรบ้างใน พระราชบัญญัติ
การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ
ภาครัฐ พ.ศ. 2560 ที่ป้องกันไม่ให้เกิด
การทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง

เพื่อให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีการส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ
การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อ
จัดจ้างภาครัฐ

มาตรา ๑๑ ให้นหน่วยงานของรัฐจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างประจำปี และประกาศเผยแพร่ ในระบบเครือข่าย
สารสนเทศของกรมบัญชีกลางและของหน่วยงานของรัฐตามวิธีการที่กรมบัญชีกลางกำหนด และให้ปิดประกาศ
โดยเปิดเผย ณ สถานที่ปิดประกาศของหน่วยงานของรัฐนั้น เว้นแต่

(๑) กรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนหรือเป็นพัสดุที่ใช้ในราชการลับ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๕๖ (๑) (ค) หรือ (ฉ)
(๒) กรณีที่มีวงเงินในการจัดซื้อจัดจ้างตามที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือมีความจำเป็นต้องใช้พัสดุ โดยฉุกเฉิน
หรือเป็นพัสดุที่จะขายทอดตลาด ทั้งนี้ ตามมาตรา ๕๖ (๒) (ข) (ง) หรือ (ฉ) (๓) กรณีที่เป็นงานจ้าง
ที่ปรึกษาที่มีวงเงินค่าจ้างตามที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือที่มีความจำเป็นเร่งด่วนหรือที่เกี่ยวกับความมั่นคง
ของชาติ

ทั้งนี้ ตามมาตรา ๗๐ (๓) (ข) หรือ (ฉ) (๔) กรณีที่เป็นงานจ้างออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้างที่มี
ความจำเป็นเร่งด่วนหรือที่เกี่ยวกับ ความมั่นคงของชาติตามมาตรา ๘๒ (๓) หลักเกณฑ์ วิธีการ และ
รายละเอียดการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างตามวรรคหนึ่ง และการเปลี่ยนแปลงแผน ให้เป็นไปตามระเบียบ
ที่รัฐมนตรีกำหนด

ประเด็นการป้องกันปัญหาการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง สรุปได้เป็น 4 ประเด็น ได้แก่

- (1) การสร้างความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง
- (2) กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง
- (3) การป้องกันการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง
- (4) การลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

(1) การสร้างความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง

ร่างพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐเกี่ยวข้องกับการสร้างความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง โดยในมาตรา 11 อธิบายเรื่องการจัดทำแผนปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้างและให้ประกาศเผยแพร่ในเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลางและหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้การจัดทำแผนปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้างจะทำให้ผู้สนใจที่จะติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายเงินภายในท้องถิ่นทราบว่ามีงบประมาณนั้น หน่วยงานของรัฐจะดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างอะไรบ้าง

ในหมวดที่ 4 มาตรา 46-50 ของร่างได้เพิ่มบทบาทให้กรมบัญชีกลางทำหน้าที่เป็นองค์กรสนับสนุนดูแลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ โดยเฉพาะการให้กรมบัญชีกลางประกาศเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้สาธารณชนสามารถเข้าตรวจสอบได้ ซึ่งมาตรานับเป็นแนวทางสำคัญในการช่วยป้องกันการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง โดยรัฐช่วยประชาชนลดต้นทุนการเข้าถึงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง และสามารถใช้อ้างอิงข้อมูลดังกล่าวในการติดตามตรวจสอบโครงการสำคัญ ๆ ต่อไปได้

ในมาตรา 96 บัญญัติให้หน่วยงานรัฐประกาศเผยแพร่สาระสำคัญหรือข้อตกลงที่ได้ ลงนามแล้ว รวมทั้งการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญาในเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลางและหน่วยงานรัฐ การเผยแพร่สาระสำคัญของสัญญาสอดคล้องกับหลักการเรื่องความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและภาคประชาชน

ในการตรวจสอบสัญญาจัดซื้อจัดจ้างที่อาจมีเรื่องร้องเรียนเรื่องความไม่โปร่งใส

(2) กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง

ร่างกฎหมายจัดซื้อจัดจ้างฉบับนี้ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบและบทบาทภาคประชาชนโดยบัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ไว้ในหมวดที่ 2 (มาตรา 15-18) โดยมาตรา 16 จัดให้นำข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact) เข้ามาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับภาคประชาชนในการติดตาม สังเกตการณ์ ตรวจสอบโครงการสำคัญของรัฐ

ข้อตกลงคุณธรรม หรือ IP เป็นเครื่องมือที่ถูกเสนอโดย Transparency International ถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในการป้องกันการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง แนวคิดเรื่อง IP ในร่างกฎหมายจัดซื้อจัดจ้าง บัญญัติให้ผู้สังเกตการณ์สามารถเข้าสังเกตการณ์ติดตามตรวจสอบและรายงานความผิดปกติหรือพฤติกรรมที่น่าเชื่อได้ว่าอาจเกิดการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างต่อคณะกรรมการความร่วมมือการป้องกันการทุจริต (ค.ป.ท.)

การเพิ่มบทบาทของภาคประชาชนในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างนั้นเป็นการลดต้นทุนการป้องกันการทุจริต โดยอาศัยภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานรัฐ โดยรัฐทำหน้าที่จัดหาเครื่องมือและให้อำนาจกับภาคประชาชนในกระบวนการมีส่วนร่วมตรวจสอบ

(3) การป้องกันการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง

นอกเหนือจากการบัญญัติเรื่องความโปร่งใส การตรวจสอบได้ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนแล้ว ร่างกฎหมายจัดซื้อจัดจ้างฉบับนี้ ให้ความสำคัญกับเรื่องการป้องกันการทุจริตอย่างมาก โดยบัญญัติการทำหน้าที่ของ คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต หรือ ค.ป.ท. ไว้ในหมวดที่ 3 ส่วนที่ 4 มาตรา 37-40 คณะกรรมการชุดนี้จะมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการป้องกันการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างการคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ การคัดเลือกโครงการที่จะเข้าร่วมป้องกันการทุจริต รวมถึงการจัดทำรายงานอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และให้เผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลาง

การบัญญัติให้มีคณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริตสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการทุจริตมากที่สุด

ค.ป.ท. จึงนับเป็นคณะกรรมการชุดใหม่ที่เพิ่มเข้ามาช่วยภาคประชาชนให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกลไกการป้องกันการทุจริตได้ง่ายขึ้น ดังนั้น ในอนาคตบทบาทของ ค.ป.ท. น่าจะถูกจับตามากขึ้นโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตโครงการจัดซื้อจัดจ้างขนาดใหญ่ของรัฐ

(4) การลงโทษผู้กระทำผิดกฎหมายจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

ร่างกฎหมายบัญญัติบทกำหนดโทษไว้ในหมวด 15 มาตรา 118-119 ซึ่งสาระสำคัญ คือ เจ้าหน้าที่รัฐที่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตต้องระวางโทษตามกฎหมายที่กำหนดไว้ จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี ปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

ทั้งนี้ นับเป็นครั้งแรกที่มีการบัญญัติบทลงโทษในกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้าง บทลงโทษนับเป็นการลดแรงจูงใจไม่ให้เกิดการกระทำผิดหรือทุจริตซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการเพิ่มต้นทุนทุจริตให้กับผู้ที่จะกระทำผิด

นิยาม 16 สัญญาความเสี่ยงของการทุจริตจากการจัดซื้อจัดจ้าง

สัญญาที่ 1 แต่งตั้งบุคคลที่สามารถหาผลประโยชน์ให้กับตนเองเป็นคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดซื้อ

หรือจัดจ้างโดยไม่แต่งตั้งผู้ที่มีความชำนาญหรือเชี่ยวชาญในด้านนั้นเป็นคณะกรรมการ

สัญญาที่ 2 กำหนดรายละเอียดร่างขอบเขตงาน (TOR) ในเรื่องคุณสมบัติคุณลักษณะ เงื่อนไขที่เป็น

การเอื้อประโยชน์เฉพาะให้กับผู้รับจ้าง/ผู้ขายบางราย

สัญญาที่ 3 สร้างเงื่อนไขเพื่อให้วิธีการจัดซื้อจัดจ้างเปลี่ยนไปเป็นการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีพิเศษ โดย

ไม่มีเหตุผลความจำเป็นอย่างแท้จริง เช่น การรายงานเท็จว่าในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเกิดอุทกภัย

อย่างร้ายแรงทำให้ถนนในพื้นที่ชำรุดเสียหายมาก ทั้งที่ในช่วงเวลาดังกล่าวไม่มีอุทกภัยแต่

อย่างไรก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อจะได้ดำเนินการจัดจ้างซ่อมแซมถนนโดยวิธีพิเศษ เป็นต้น

สัญญาที่ 4 มีการตั้งผู้รับจ้าง/ผู้ขายที่ไม่มีตัวตนในขั้นตอนการเปรียบเทียบราคา

สัญญาที่ 5 ผู้รับจ้าง/ผู้ขายที่ได้รับคัดเลือก มีส่วนได้ส่วนเสียหรือเกี่ยวข้องกับผู้มีหน้าที่จัดหาพัสดุหรือ

ผู้มีอำนาจในการอนุมัติ

- สัญญาณที่ 6 จัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์ที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานหากเปรียบเทียบในราคาเดียวกันกับผู้ประกอบการรายอื่น หรือมีราคาสูงเกินกว่าความเป็นจริง หรือมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขรายการจัดซื้อจัดจ้างโดยไม่เป็นไปตามสัญญา ทำให้ราคาสูงเกินจริง
- สัญญาณที่ 7 มีการแบ่งซื้อแบ่งจ้าง โดยลดวงเงินเพื่อให้วิธีการจัดซื้อจัดจ้างเปลี่ยนไปเป็นวิธีสำหรับวงเงินที่ต่ำกว่า หรือเพื่อให้อำนาจในการอนุมัติสั่งซื้อสั่งจ้างเปลี่ยนไป เช่น กรณีตามวงเงินที่จะซื้อหรือจ้าง คือ 300,000 บาท ปกติจะต้องดำเนินการโดยวิธีสอบราคา (การซื้อหรือการจ้างครั้งหนึ่งทีราคาเกิน 100,000 - 2,000,000 บาท) แต่ได้ดำเนินการซื้อหรือจ้างเป็น 3 ครั้งๆ ละ 100,000 บาท ด้วยวิธีตกลงราคา หรือ กรณีตามวงเงินที่จะซื้อหรือจ้างผู้ดำเนินการจะต้องนำเสนอต่อหัวหน้าส่วนราชการ แต่ได้แบ่งการซื้อการจ้างเป็นหลายครั้ง เพื่อให้อยู่ในอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของตนเอง ตามที่ได้รับมอบอำนาจ เป็นต้น
- สัญญาณที่ 8 จัดซื้อที่ดินและสิ่งก่อสร้างโดยมีผลประโยชน์ร่วมกันหรือมีราคาสูงกว่าความเป็นจริง หรือจัดซื้อผ่านนายหน้าหรือตัวแทนกลุ่มผลประโยชน์โดยไม่ได้จัดซื้อจากเจ้าของที่ดินโดยตรง
- สัญญาณที่ 9 มีการทำสัญญาสั่งซื้อหรือว่าจ้างอย่างหนึ่ง แต่ได้รับของอีกอย่างหนึ่ง หรือเปลี่ยนสิ่งของมาเป็นของที่ตนเองอยากได้แทน แต่รายการยังคงเดิม
- สัญญาณที่ 10 ไม่พิจารณาจัดจ้างผู้ที่เสนอราคาต่ำสุดโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เพื่อเอื้อประโยชน์ให้ผู้เข้าเสนอราคารายอื่นเป็นผู้มีสิทธิทำสัญญา
- สัญญาณที่ 11 มีการเรียกรับเงินจากผู้รับจ้าง/ผู้ขาย เพื่อเป็นค่าตอบแทนในการทำสัญญาจ้าง หรือเพื่ออำนวยความสะดวกในเรื่องอื่นๆ หรือเพื่อแลกกับการลงลายมือชื่อตรวจรับงานจ้าง หากไม่ให้เป็นจะมีการกลั่นแกล้งไม่ตรวจรับ
- สัญญาณที่ 12 ให้ผู้รับจ้างทำงานก่อนทีจะมีการจัดทำสัญญาจ้าง
- สัญญาณที่ 13 ไม่ควบคุมงานจ้างให้เป็นไปตามรูปแบบและข้อกำหนดในสัญญา
- สัญญาณที่ 14 มีการขยายเวลาทำการตามสัญญาให้ผู้รับจ้างโดยไม่มีเหตุผลความจำเป็นเพียงพอและไม่มีหลักฐานมาอ้างอิงหรือลดค่าปรับตามสัญญาจ้างโดยไม่มีเหตุ
- สัญญาณที่ 15 ตรวจรับงานจ้าง ที้งทีผู้รับจ้างยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จหรือผู้รับจ้าง/ผู้ขายส่งมอบงานหรือดำเนินงานไม่เป็นไปตามทีกำหนดในสัญญา
- สัญญาณที่ 16 คั้นหลักประกันสัญญาแก่คู่สัญญา ที้งทีผู้รับจ้างเป็นผู้ผิดสัญญา

เมื่อพบการทุจริต..... ควรทำอย่างไรกันดี

